

Ekonomiavdelningen

Magnus Bengtsson

Datum 2019-11-11

Dnr 2019/0043

Till Kommunstyrelsen

Österåkers kommuns ekonomiska uppföljning per oktober 2019

Beslutsförslag

Kommunstyrelsen beslutar

1. Budgetuppföljning för Österåkers kommun per oktober månad 2019 godkänns.
2. Respektive nämnd anmodas att upprätta internbudget för 2020 i balans tillsammans med berörda styrtal och dessa ska fastställas vid första sammanträdet under 2020.
3. Kommunstyrelsens produktionsutskott anmodas att upprätta internbudget för 2020 i balans tillsammans med berörda styrtal och dessa ska fastställas vid första sammanträdet under 2020.
4. Omföra 1,7 Mkr inom investeringsbudgeten för Tekniska nämnden från Underhåll – broar och tunnlar till Underhåll – gator och vägar.
5. Omföra 1,0 Mkr inom investeringsbudgeten för Tekniska nämnden från Röllingbyparken, Hantverkssvägen – bollplan/aktivitetspark till Skånstaparken, aktivitetspark och lekplats.
6. Bevilja bidragsutbetalning på 200 Tkr till Stiftelsen Ingmarsö Norrgård och Skola för renoveringar av Ingmarsö Norrgård.
7. Bevilja bidragsutbetalning på 50 Tkr till Stiftelsen Wiraspelen för kostnader under 2019 av engångskaraktär.
8. Bidragen för punkt 5 och 6 finansieras inom Kommunstyrelsens budgetram för 2019.

Bakgrund

I enlighet med fastställda rutiner för ekonomiska uppföljningar ska Kommunstyrelsens förvaltning redovisa bokslutsprognos per 2019-12-31 för Österåkers kommun. Kommunens finansiella mål följs upp och avstämningar i förhållande till budget 2019 görs under året. Fokus ska läggas på en säkrare prognos och analys samt uppföljning av åtgärdsplaner för att fortsatt upprätthålla en god ekonomisk hushållning.

Omvärldsfaktorer och lokal utveckling

För att kunna planera och förutse utvecklingen för Österåker är det viktigt att vara medveten om de omvärldsfaktorer som påverkar kommunens utveckling. Det kan handla om global utveckling, så som nya lagar och förordningar, utveckling av konjunktur, skatteunderlag, arbetsmarknad och penningpolitik. Men även lokala och regionala omständigheter har stor inverkan på en kommuns utveckling. I ett lokalt och regionalt perspektiv kan det handla om faktorer som skatteintäkter, statsbidrag, bostadsbyggande och demografiska förändringar.

I Sverige finns det nu flera tecken på att den svenska konjunkturen efter fem år med hög tillväxt håller på att mattas av. SCB-indikatorer från oktober 2019 visar på en fortsatt dämpning av ekonomin. Det är dock inte frågan om en tvär inbromsning av ekonomin, utan snarare en lägre tillväxttakt. Produktionen i näringslivet har varit relativt svag under första halvåret 2019 men visar nu en positiv trend efter uppgång i både juli och augusti. Generellt har siffror för kvartal tre varit något starkare än kvartal ett och två. Den senaste prognosen från SKL (okt 2019) beräknar att BNP-tillväxten minskar från 2,4 procent för 2018 till 1,2 procent för 2019 och 1,1 procent för 2020.

Globalt väntas en kraftig inbromsning av BNP- och handelstillväxten, vilket påverkar exportmarknaden i Sverige negativt. Det svenska resursutnyttjandet minskar och arbetsmarknaden försvagas och en mild lågkonjunktur är att vänta 2020 vilket innebär en svagare tillväxt för det kommunala skatteunderlaget. Det är en fortsatt relativt god utveckling i den amerikanska ekonomin och arbetslösheten är nere på historiska nivåer. I Europa syns däremot en tydligare avmattning med låg BNP-tillväxt på flera håll. I Tyskland och Storbritannien sjönk BNP under andra kvartalet.

I Österåkers kommun finns det gott om företagare som påverkas direkt av konjunkturläget. Enligt UC:s näringslivsanalys från oktober 2018 finns det omkring 4 900 aktiva företag i kommunen. Företagen fördelar sig på knappt hälften enskilda firmor och knappt hälften handelsbolag och omkring 5 procent handels- och kommanditbolag. Flest företag finns inom verksamhetsområdet juridik, ekonomi, vetenskap och teknik med över 1000 företag. Andra stora branscher i kommunen är inom byggsektorn, med cirka 800 aktiva byggföretag och inom handel med omkring 500 företag. Mellan september 2017 och september 2018 startades 315 nya företag och 17 företag gick i konkurs. Nyföretagande är starkt i Österåker med knappt 14 startade företag per 1000 invånare 16-64 år vilket är högre än riket (10,8) och marginellt lägre än länets genomsnitt (14,4).

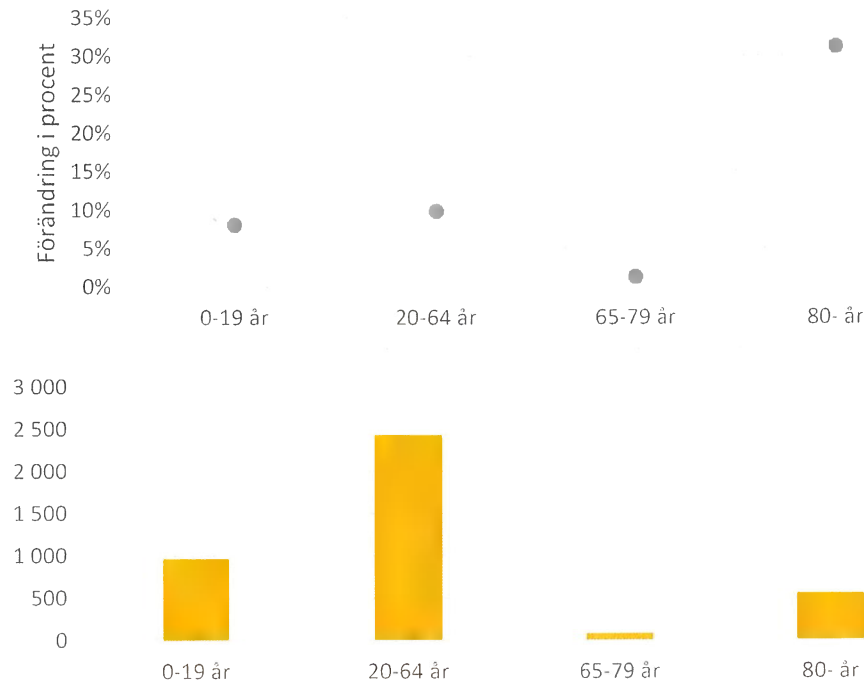
Befolkningsutvecklingen har stor betydelse för kommunen, eftersom den påverkar behov och efterfrågan av de kommunala tjänsterna, men även storleken på skatteintäkter, generella statsbidrag och det kommunala utjämningsystemet. Under första halvåret 2019 växte Österåker i ungefär i samma takt som länet och något starkare än riket. Sista september 2019 uppgick befolkningen i kommunen till 45 342 invånare. Det kommande skatteunderlaget för budgetår 2020 bygger på befolkningen den 1 november 2019. Enligt preliminär statistik från Skatteverket (KID-statistik) är invånarantalet i Österåkers kommun omkring 45 400 vid inledningen av november.

De senaste uppgifterna från SCB ger en indikation på att antalet invånare i Österåker kommer att utvecklas i en långsammare takt än kommunens befolkningsprognos för 2019. I befolkningsprognosen för Österåker är utvecklingen starkt kopplad till nybyggnation. Konjunkturinstitutets nationella konjunkturbarmeter från oktober visar på att en otillräcklig efterfrågan hindrar husbyggandet. Inom konfidensindikatorn för Bygg- och anläggningsverksamhet har husbyggarna under en längre tid rapporterat arbetskraftsbrist som det främsta bygghindret. Nu har det skett en skiftning bland företagen och betydligt fler anger otillräcklig efterfrågan som det främsta bygghindret. Byggföretag rapporterar även in något sänkta anbudspriser de senaste månaderna och byggföretagens förväntningar framöver pekar på ytterligare sänkningar.

Det är av stor betydelse hur fördelningen och utvecklingen ser ut mellan olika åldersgrupper. I Österåker prognosticeras till exempel en ökning på cirka 550 personer som är 80 år och äldre fram till sista december 2022, vilket är en ökning med cirka 30 procent, samtidigt ökar de i arbetsför ålder med cirka 10 procent.

Befolkningsprognosen är som sagt starkt förknippad med nybyggnation och inflyttning av människor i förvärsarbetande åldrar med barn eller barn på väg. Sker inte utbyggnad påverkas storleken framförallt för dessa grupper. Förändringen av gruppen 80 år och äldre är däremot att vänta oavsett vilken byggtakt då de i regel inte är särskilt flyttbenägna.

Diagram 2: Förändring av antal invånare i olika åldersgrupper mellan 2018 och prognos 2022, i procent och absoluta tal.

Sammanfattning av ekonomiskt läge

Utfall för perioden januari – oktober

Kommunen redovisar ett positivt resultat för perioden om cirka 9,9 Mkr (exklusive marknadsvärdering av placeringar). Jämfört med budget innebär det en positiv avvikelse om cirka 8,3 Mkr.

Nämndernas utfall (exklusive Produktionsutskottet) per september månad redovisar en positiv avvikelse om cirka 5,8 Mkr jämfört med periodbudgeten för januari till och med oktober. Drygt hälften av nämnderna redovisar positiv avvikelse i förhållande till periodbudgeten där För- och grundskolenämnden, samt Socialnämnden har de största positiva avvikelserna. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, Teknisk nämnd och Vård- och omsorgsnämnden visar på underskott jämfört med periodbudgeten. Detta förklaras i första hand med volymökningar, ökade kapitalkostnader samt ökade kostnader för köp av verksamhet.

Produktionsutskottets utfall visar ett negativt utfall på -18,9 Mkr vilket är 12,4 Mkr lägre än vad som har budgeterats för perioden. Åtgärdsförslag som ska bromsa den negativa ekonomiska resultatutvecklingen kommer att presenteras av produktionsdirektören och ska genomföras omgående.

Skatteintäkter inklusive utjämningsystem, stadsbidrag samt fastighetsavgifter visar positiv avvikelse per oktober om cirka 6,6 Mkr som förklaras med att slutavräkning av skatteintäkter för tidigare och innevarande år beräknas lägre än budget.

Bokslutsprognos per december

Budgeterat resultat 2019 är 10 Mkr. Prognosticerat resultat per september månad är i enlighet med budget. Summan av nämndernas bokslutsprognoser är en förbättring om 3 Mkr mellan september och oktober.

Nämndernas bokslutsprognos

Nämndernas bokslutsprognos exklusive Produktionsutskottet är en negativ avvikelse om 1,7 Mkr i förhållande till budget.

Äldreomsorgen inom Vård- och omsorgsnämnden har prognosticerat ett underskott om 4,5 Mkr i förhållande till budget. Anledningen till underskottet är att antalet äldre i särskilt boende är fler än vad som är budgeterat för 2019. För- och grundskolenämnden prognosticerar ett överskott om 2,8 mkr bland annat till följd av en minskning av antalet elever i förhållande till budget.

Gymnasieverksamheten inom Gymnasie- och vuxenutbildning har prognosticerat ett underskott om 6,6 Mkr och den främsta anledningen till det är en ökning med cirka 100 elever i gymnasiet under höstterminen i förhållande till budgeterad volym samt cirka 25 färre asylsökande än budgeterat.

Teknisk nämnd prognosticerar ett underskott om 4,3 Mkr framförallt på grund av den nya upphandlingen av samhällsbetalda resor som medfört ökade kostnader under hösten. Miljö- och hälsoskyddsnämnden prognosticerar ett överskott om 1,1 Mkr, främst på grund att medel inte har blivit nyttjade för digitalisering och bemanning. Prognosen för Socialnämnden är ett överskott om 9,0 Mkr.

Överskottet beror dels på lägre kostnader då efterfrågan på köpta tjänster har minskat, dels på att färre hushåll än prognosticerat har ansökt om ekonomiskt bistånd. Den minskade efterfrågan beror på arbetet med hemmaplanslösningar – det vill säga behandlingsarbete - och det förebyggande arbetet som har gjorts inom öppenvården samt genom förvaltningens arbete med att få ut människor i egen försörjning.

2019

Budgetavvikelse	Mar	Jun	Aug	Sep	Okt
KF	0	0	-0,3	-0,3	-0,3
KS	0	0	0,6	0,6	0,6
KFN	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
FGN	0	0	0	0	2,8
GVN	0	-3	-3	-3,0	-6,6
VON	-2,5	-4,5	-4,5	-4,5	-4,5
BN	0	0	0	0	0,0
TN	0	0	-3,9	-4,3	-4,3
MHN	0	0	0,8	0,8	1,1
SN	0	1	4,9	5,5	9,0
Summa nämnder	-2	-6	-4,9	-4,7	-1,7
Centrala poster	14,5	19,5	18,4	24,2	21,2
Summa. Inkl. centrala poster	12,5	13,5	13,5	19,5	19,5

KS-Produktionsutskott	-12,5	-13,5	-13,5	-19,5	-19,5
Summa kommunen	0	0	0	0	0,0

Centrala poster

Centrala poster prognostiserar en positiv avvikelse om 21,2 Mkr jämfört med budget.

Prognosen för skatteintäkterna visar ett överskott om 10,1 Mkr jämfört med budgeten på grund av att slutavräkningen för 2019 beräknas lägre än tidigare prognoser samt att en korrigering av 2018 års skatteutfall bidrar med cirka 2 Mkr.

Prognosen för utjämningsystem inklusive statsbidrag har reviderats något per oktober och visar en negativ avvikelse med -1,4 Mkr jämfört med budget. Förklaringen kan härledas till att utbetalningen av det generella statsbidraget som Österåkers kommun får som stöd med anledning av flyktingsituationen är lägre än vad som budgeterats.

Regleringsposten för kommunens pensionskostnader prognostiserats med en negativ avvikelse om 7,0 Mkr beroende på ökade kostnader för förmånsbestämda pensioner (anställda som har en pensionsgrundande inkomst över 7,5 inkomstbasbelopp) samt något högre finansiella kostnader enligt KPA:s beräkningsunderlag.

Den positiva prognosavvikelsen förklaras även med ökade intäkter från markförsäljning med 2,9 Mkr samt att övriga centrala poster som till exempel lokaler visar ett överskott i förhållande till budget om 6,6 Mkr.

I enlighet med redovisningslagen som trädde ikraft 2019, bokfördes per 31 augusti förändringen av marknadsvärdet motsvarande 42,5 Mkr i resultatet, exklusive realiserade vinster 2019 om 4 Mkr. Marknadsvärdesförändringen har justerats bort i utfallet i samband med månadsrapporteringarna för att visa ett mer rättvist resultat för verksamheten. I årsbokslutet kommer marknadsvärdet redovisas utan att justeras bort.

Produktionsutskottets bokslutsprognos

Produktionsutskottet (PU) prognosticerar ett negativt resultat i bokslutsprognosen om -17 Mkr vilket innebär en avvikelse i förhållande till budget om 19,5 Mkr. Det budgeterade resultatet 2019 för utskottet är ett överskott om 2,5 Mkr för att de senaste årens underskott på sikt ska balanseras. Att balansera ackumulerade underskott är viktigt ur ett neutralitetsperspektiv.

Produktionsutskottet har under lång tid haft en ansträngd ekonomi och har under de senaste tio åren redovisat underskott i boksluten. Underskottet i förhållande till budget 2019 antas i samband med föreliggande rapport bli större än tidigare rapporterat. Den negativa avvikelsen i prognosen kan främst härledas till verksamhetsområdena grundskola, vård och omsorg, samt Komvux. I dessa verksamheter måste åtgärder snarast vidtas för att förbättra utfallet 2019 och säkerställa en ekonomi i balans för år 2020. Arbetet med att ytterligare kvalitetssäkra bokslutsprognosen per enhet fortskrider. Signaler har dock funnits om ytterligare försämring av bokslutet sedan i våras, men har inte rapporterats förrän under hösten när volymerna bekräftar underskott i förhållande till budget om -19,5 Mkr.

Den ny tillträdde förvaltningschefen tillämpar Produktionsutskottets styrregler enligt tillämpningsanvisningen som Kommunfullmäktige har fastställt. Inom ramen för den fördjupade analysen och åtgärder vidtas för att förvaltningen ska komma tillrätta med verksamhet och ekonomi.

Produktionsförvaltningen ska agera och återrapportera enligt de beslut som har fattats under och inför året av KS och KF. Gäller till exempel tillämpningsanvisningar för styrregler (KF 2019-05-13) och de fyra uppdragen avseende produktionsförvaltningens verksamheter (KS 2019-03-18 §4:12).

Investeringar

Budget för investeringsutgifter 2019 uppgår till 135,8 Mkr. Detta fördelas mellan Teknisk nämnd (125,8 Mkr), Produktionsutskott (6 Mkr) samt Digitalisering inom Kommunstyrelsen (4 Mkr). Budget för investeringsinkomster 2019 uppgår till 25,8 Mkr. Investeringar redovisas, se bilaga 4, på projektnivå enligt kommunens ekonomiska styrregler.

Stora avvikelser rapporteras till Kommunstyrelsen för eventuell ombudgetering mellan olika projekt. Teknisk nämnd bedömer att ”Underhåll – broar och tunnlar” kan minskas med 1,7 Mkr och tillföras till ”Underhåll – gator och vägar”, samt att Skånstaparkens lekplats minskas med 1 Mkr och tillförs till Röllingbyparken (se TN2019/0151).

Bokslutsprognosen för investeringarna (netto) pekar på en positiv avvikelse om 8,7 Mkr i förhållande till budgeten. Prognosen för utgifter visar en negativ avvikelse om -1,0 Mkr medan prognosen för inkomsterna visar en positiv avvikelse om 9,7 Mkr.

Löpande under året kan det ske förändringar inom projekten av flera anledningar som till exempel tidigareläggningar eller förseningar av projektstarter. Som framgår av nedanstående sammanställning finns det avvikelser mellan projekt. Sammanställningen visar de projekten som har störst avvikelse och/eller de projekt som budgetrevideringar sker emellan.

- *Röllingbyparken,*
Budget för utgifter 7,5 Mkr och prognos 8,5 Mkr. Budget för inkomster 5 Mkr och prognos 5 Mkr. Utgifter flyttades från 2018 till 2019 så prognosen för 2019 uppgår till nettoutgifter på 3,5 Mkr. Projektet kommer att slutredovisas 2019. En justering föreslås där 1 Mkr flyttas till Röllingbyparken från Skånstaparken.
- *Skånstaparken*
Budget för utgifter 3,0 Mkr och prognos 2,0 Mkr. Budget för inkomster 0,0 Mkr och prognos 0,0 Mkr. Vissa arbeten genomfördes redan 2018 så prognosen för 2019 uppgår till utgifter om 2 Mkr. Projektet kommer att slutredovisas 2019. En justering föreslås där 1 Mkr flyttas från Skånstaparken till Röllingbyparken.

- *Underhåll - broar och tunnlar*
Budget för utgifter 3,7 Mkr och prognos 2,0 Mkr. Budget för inkomster 0,0 Mkr och prognos 0,0 Mkr. Renoveringen av Knislingebroarna över Åkers kanal har slutförts och arbetet med slutreglering pågår. Stationsvägens bro över kanalen har försetts med ett nytt eroderingsskydd och räcket kommer att rostskyddsbehandlas. 1,7 Mkr föreslås omfördelas till "Underhåll gator och vägar".
- *Underhåll – gator och vägar*
Budget för utgifter 2,2 Mkr och prognos 3,9 Mkr. Budget för inkomster 0,0 Mkr och prognos 0,0 Mkr. Höjning av budget till 3,9 Mkr beror på att fler projekt dragits igång för underhåll av gator och vägar. 1,7 kr föreslås omfördelas från underhåll broar och tunnlar.

Finansiella tillgångar

Placering av medel om 130 Mkr har gjorts enligt kommunens policy för förvaltning av pensionsmedel. Detta klassificeras som omsättningstillgångar och är kontinuerligt föremål för köp och försäljning. Cirka 46 procent av medlen är placerade inom nominella räntepapper, 4 procent realränteobligationer och 49 procent inom aktierelaterade instrument. Totalt har tillgångarna i pensionsportföljen ett marknadsvärde om cirka 186 Mkr (cirka 20 Mkr högre än ingående balans för 2019).

För bevakning och rapportering av pensionsportföljen samarbetar kommunen med Söderberg och Partners Placeringsrådgivning AB.

Överlikviditet om 300 Mkr har under 2014 placerats med hänsyn till KF:s policy för överlikviditet. Ytterligare 100 Tkr har placerats under 2017. Cirka 68 procent av medlen är placerade inom nominella räntepapper och 32 procent inom aktiefonder samt strukturerade aktieinstrument.

Marknadsvärdet på tillgångarna per 2019-09-30 är 445 Mkr. Det vill säga cirka 34 Mkr högre än vid bokslutet 2018 (ingående balans 2019). Likviditeten är för närvarande god i kommunen, men det bedöms inte finnas möjlighet att göra ytterligare placeringar.

Från och med januari 2019 gäller den nya bokförings- och redovisningslagen som innebär nya regler för värdering av finansiella instrument. Finansiella medel som innehåser för att generera avkastning eller värdestegring ska värderas till verkligt värde. Orealiserade vinster i värdepapper ska inte beaktas vid beräkningen av årets

resultat efter balanskravsjusteringar. Vid beräkningen av årets resultat eller balanskravsjusteringar ska inte heller återföring av orealiserade vinster i värdepapper beaktas.

Budgeterad realiserad vinst är 5 Mkr och prognosen motsvarar budget där försiktighetsprincipen tillämpas.

Två rapporter från Söderberg & Partners bifogas som bilaga 5 och 6.

Staffan Erlandsson
Kommundirektör

Magnus Bengtsson
Ekonomidirektör

Bilagor:

- 1- Sammanställning av driftbudget och bokslutsprognos för 2019
- 2- Sammanställning av investeringsbudget och bokslutsprognos för 2019
- 3- Sammanställning av driftbudget inkl. utfall för perioden jan-okt 2019
- 4- Sammanställning av investeringsbudget och bokslutsprognos inom Kommunstyrelsen och Teknisk nämnd på projektnivå.
- 5- Månadsrapport för pensionsportföljen per okt 2019
- 6- Månadsrapport för överlikviditet per okt 2019

SAMMANSTÄLLNING AV DRIFTBUDGET OCH BOKSLUTSPROGNOS FÖR 2019
EKONOMISKA UPPFÖLJNING T.O.M. OKTOBER MÅNAD

RESULTATBUDGET (TKR)	BUDGET 2019	Prognos 2019	AVVIKELSE MOT BUD.
KOMMUNFULLMÄKTIGE	650	650	0
KOMMUNSTYRELSEN	92 400	92 410	10
FÖRSKEL- OCH SKOLENÄMND	79 300	79 300	0
KULTUR- OCH FRITIDSNÄMND	5 200	6 201	1 001
GYMNAISE- OCH VUXENUTBILDNINGSNÄMND	20 100	17 207	-2 894
VÅRD- OCH OMSORGSNÄMND	76 000	73 000	-3 000
BYGGNADSNÄMND	13 700	11 700	-2 000
MILJÖ- OCH HÄLSOSKYDDSNÄMND	5 400	5 700	300
TEKNISKNÄMND	5 800	5 800	0
SOCIALNÄMND	61 300	61 300	0
SUMMA INTÄKTER	359 850	353 268	-6 582
KOMMUNFULLMÄKTIGE	-13 800	-14 101	-301
KOMMUNSTYRELSEN	-176 700	-176 100	600
FÖRSKEL- OCH SKOLENÄMND	-1 025 000	-1 022 200	2 800
KULTUR- OCH FRITIDSNÄMND	-92 600	-93 101	-501
GYMNAISE- OCH VUXENUTBILDNINGSNÄMND	-230 200	-233 940	-3 740
VÅRD- OCH OMSORGSNÄMND	-695 600	-697 100	-1 500
BYGGNADSNÄMND	-21 500	-19 500	2 000
MILJÖ- OCH HÄLSOSKYDDSNÄMND	-13 800	-13 000	800
TEKNISKNÄMND	-114 600	-118 900	-4 300
SOCIALNÄMND	-148 300	-139 300	9 000
SUMMA KOSTNADER	-2 532 100	-2 527 242	4 858
KOMMUNFULLMÄKTIGE	-13 150	-13 451	-301
KOMMUNSTYRELSEN	-84 300	-83 690	610
FÖRSKEL- OCH SKOLENÄMND	-945 700	-942 900	2 800
KULTUR- OCH FRITIDSNÄMND	-87 400	-86 900	500
GYMNAISE- OCH VUXENUTBILDNINGSNÄMND	-210 100	-216 734	-6 634
VÅRD- OCH OMSORGSNÄMND	-619 600	-624 100	-4 500
BYGGNADSNÄMND	-7 800	-7 800	0
MILJÖ- OCH HÄLSOSKYDDSNÄMND	-8 400	-7 300	1 100
TEKNISKNÄMND	-108 800	-113 100	-4 300
SOCIALNÄMND	-87 000	-78 000	9 000
SUMMA NETTO	-2 172 250	-2 173 974	-1 724
SUMMA NÄMNDER	-2 172 250	-2 173 974	-1 724
Intern kapitalkostnad	9 400	11 000	1 600
Statsbidrag maxtaxa	13 900	13 800	-100
Pensioner, regleringspost	-50 000	-57 000	-7 000
Lokaler	-2 150	4 450	6 600
Oförutsedd verksamhet	-12 000	-2 884	9 116
Sverigeförhandling	-10 000	-10 000	0
Markförsäljning	10 000	12 900	2 900
			0
VERKSAMHETENS NETTOKOSTNAD	-2 213 100	-2 201 708	11 392
Skatteintäkter	1 962 800	1 972 908	10 108
Uljämningssystem mm	143 350	141 950	-1 400
Fastighetsavgift	98 850	98 250	-600
Finansiella intäkter	17 000	17 000	0
Finansiella intäkter MV	0	42 500	42 500
Finansiella kostnader, pension	-1 000	-1 000	0
Finansiella kostnader	-400	-400	0
Justering MV	0	-42 500	-42 500
ÅRETS RESULTAT	7 500	27 000	19 500
PRODUKTIONSUTSKOTT	2 500	-17 000	-19 500
ÅRETS RESULTAT INKL. PS	10 000	10 000	0

ÖSTERÅKERS KOMMUN

Ekonomiavdelningen

Bilaga 2

SAMMANSTÄLLNING AV INVESTERINGSBUDGET OCH BOKSLUTSPROGNOS FÖR 2019 MÅNADSUPPFÖLJNING PER OKTOBER MÅNAD

Text	Budget 2019	Prognos 2019	Budget- avvikelse	Utfall 2018
KS (IT)	-4 000	-4 000	0	-1 909
KS (Produktionsutskott)	-6 000	-6 000	0	-4 789
Teknisk nämnd	-125 800	-126 825	-1 025	-117 105
Summa utgifter	-135 800	-136 825	-1 025	-123 803
Inkomster				
Teknisk nämnd	25 800	35 509	9 709	17 417
Summa inkomster	25 800	35 509	9 709	17 417
Summa netto	-110 000	-101 316	8 684	-106 386

MÅNADSUPPFÖLJNING OKTOBER 2019

Driftsredovisning per slag, inkl interna poster (tkr)	HELÅR				PERIOD: JAN - OKT 2019		
	Budget 2019	Prognos 2019	Budget- avvikelse	Utfall 2018	Period- budget	Utfall perioden	Budget- avvikelse
Nämndernas intäkter							
Avgifter	109 950	107 930	-2 020	112 476	91 855	88 787	-3 068
Övriga intäkter	249 900	245 338	-4 562	266 855	207 984	208 371	386
Summa intäkter	359 850	353 268	-6 582	379 331	299 840	297 158	-2 682
- Varav interna intäkter							
Nämndernas kostnader							
Personalkostnader	-247 159	-245 002	2 157	-237 959	-209 395	-212 800	-3 405
Lokalkostnader	-74 010	-87 287	-13 277	-67 639	-61 932	-73 303	-11 371
Kapitalkostnader	-42 243	-44 383	-2 140	-44 334	-35 285	-36 822	-1 537
Köp av verksamhet	-1 961 355	-1 957 725	3 630	-1 929 928	-1 634 849	-1 620 848	14 001
Övriga kostnader	-207 333	-192 844	14 489	-204 068	-166 640	-155 802	10 838
Summa kostnader	-2 532 100	-2 527 242	4 858	-2 483 928	-2 108 102	-2 099 576	8 525
- Varav interna kostnader							
Nämndernas nettokostnader exkl. PS	-2 172 250	-2 173 974	-1 724	-2 104 597	-1 808 262	-1 802 419	5 843
Intern kapitalkostnad	9 400	11 000	1 600	12 946	7 833	9 294	1 461
Statsbidrag maxtaxa	13 900	13 800	-100	14 985	11 583	11 590	7
Pensioner, regleringspost	-50 000	-57 000	-7 000	-56 139	-41 667	-42 128	-461
Lokaler	-2 150	4 450	6 600	-4 546	-1 792	4 466	6 258
Oförutsedd verksamhet	-12 000	-2 884	9 116	-200	-10 000	-206	9 794
PO-förändring	0	0	0	204	0	0	0
Sverigeförhandling	-10 000	-10 000	0	-10 000	-8 333	-8 333	0
Markförsäljning	10 000	12 900	2 900	0	8 333	0	-8 333
Nettokostnader inkl centrala poster	-2 213 100	-2 201 708	11 392	-2 147 346	-1 842 304	-1 827 736	14 568
Skatteintäkter	1 962 800	1 972 908	10 108	1 911 245	1 635 667	1 644 090	8 423
Uljämningssystem mm	143 350	141 950	-1 400	135 081	119 458	118 153	-1 305
Fastighetsavgift	98 850	98 250	-600	93 045	82 375	81 898	-477
Finansiella intäkter	17 000	17 000	0	51 547	14 167	13 633	-534
Finansiella intäkter MV	0	42 500	42 500	0	0	42 250	42 250
Finansiella kostnader, pension	-1 000	-1 000	0	-14 471	-833	-909	-76
Finansiella kostnader	-400	-400	0	-1 804	-333	-325	8
Justering MV	0	-42 500	-42 500	0	0	-42 250	-42 250
Periodens resultat exkl. PS	7 500	27 000	19 500	27 297	8 197	28 804	20 608
Produktionsutskott	2 500	-17 000	-19 500	-23 356	-6 615	-18 920	-12 305
Kommunens resultat	10 000	10 000	0	3 941	1 582	9 884	8 303

Projektkod (nollor saknas)	Utgifter			Inkomster			Netto- avikelse
	Budget	Prognos	Avvikelse	Budget	Prognos	Avvikelse	
Projekt - 2019 (tkr)							
Attraktiv offentlig plats & skärgård	-29 400	-18 000	11 400	10 000	5 200	-4 800	6 600
Bryggör	-300	-300	0	0	0	0	0
Röllingbyparken, Hantverkarsvägen - bollplan/aktivitetspark	-7 500	-8 500	-1 000	5 000	5 000	0	-1 000
Skånstaparken, aktivitetspark och lekplats	-3 000	-2 000	1 000	0	0	0	1 000
Slussen	-400	-450	-50	0	0	0	-50
Strandängarna Svinninge	-2 000	-1 100	900	500	200	-300	600
Trygghetsåtgärder - Effektbelysning	-1 200	-1 200	0	0	0	0	0
Järnvägsparcken	-9 500	-950	8 550	4 500	0	-4 500	4 050
Åkers kanal Stadspark	-3 000	-1 000	2 000	0	0	0	2 000
Åtgärder enl Parkprogram, samt reinvestering	-400	-400	0	0	0	0	0
Åtgärder enl Program för offentlig miljö, samt reinvestering	-900	-900	0	0	0	0	0
Åtgärder enligt Trädplan, samt reinvestering	-1 200	-1 200	0	0	0	0	0
Stadsutveckling /Trafikplan	-41 440	-54 015	-12 575	14 300	25 100	10 800	-1 775
CPL väg 276-Sockenvägen, pilsugetomten+kringinvesteringar	-3 000	-2 500	500	0	2 300	2 300	2 800
Infartsparkering, kollektivtrafikåtgärder	-1 300	-1 300	0	0	0	0	0
Järnvägsbro Rallarvägen - planskild korsning	-26 000	-50 000	-24 000	13 000	22 800	9 800	-14 200
Margretelundsvägen-Söralidsvägen, dubbla körfält väg 276 et. 4	-8 140	-100	8 040	0	0	0	8 040
Åkersberga station	-3 000	-115	2 885	1 300	0	-1 300	1 585
Reinvestering, gator och vägar	-16 260	-16 260	0	0	305	305	305
Belysning - gator och vägar	-5 210	-5 210	0	0	305	305	305
Styrsystem belysning	-150	-150	0	0	0	0	0
Säbybron	-5 000	-5 000	0	0	0	0	0
Underhåll - broar och tunnlar	-3 700	-2 000	1 700	0	0	0	1 700
Underhåll - gator och vägar	-2 200	-3 900	-1 700	0	0	0	-1 700
Trafikåtgärder	-9 100	-7 750	1 350	500	650	150	1 500
Åtgärder vid skolor	-550	-350	200	0	0	0	200
Runöbacken	-3 000	-2 500	500	0	250	250	750
Söralidsvägen etp 2 och etp 3	-750	-750	0	0	0	0	0
Vitfåravägen DP Tråsättra 1:94, fd Bergsättraskolan	-300	-150	150	0	0	0	150
Österskärs station och passage	-2 000	-1 500	500	200	100	-100	400
Trafiksäkerhetsåtgärder	-1 500	-1 500	0	300	300	0	0
Tillgänglighetsåtgärder	-1 000	-1 000	0	0	0	0	0
Beläggningsåtgärder	-8 350	-8 350	0	0	0	0	0
Beläggningsåtgärder	-8 350	-8 350	0	0	0	0	0
Gång och cykelvägar	-10 750	-13 575	-2 825	1 000	3 700	2 700	-125
(säkra skolvägar, arbetspendling, rekreation)							
GC-väg Runö Gårds Södra, väg 276 (Kanalrondellen-Svinningrondellen)	-1 000	-2 200	-1 200	0	1 100	1 100	-100
Brännbacken GC-väg	-500	-500	0	0	0	0	0
Margretelundsvägen etp 2 (Gröndalsv-Gårdsålvägen)	-1 500	-2 500	-1 000	0	0	0	-1 000
Margretelundsvägen etp 3 (Gårdsålv-Flaxenvägen)	-200	-200	0	0	0	0	0
Prioriterade huvudstråk, gång och cykel	-500	-400	100	0	0	0	100
Svinningevägen GC (Valsätttrav-TRVs GC)	-300	-25	275	0	0	0	275
Söralidsvägen, Favoriten, GC-väg	-750	-850	-100	0	0	0	-100
Österskärsvägen (Mikaelsv-Kvarnåsv)	-3 000	-4 400	-1 400	0	1 600	1 600	200
Cykelåtgärder - GC-nätet	-3 000	-2 500	500	1 000	1 000	0	500
Kultur & Fritid	-6 800	-6 525	275	0	0	0	275
Badplatser - Reinvestering	-100	-100	0	0	0	0	0
Ekbacken	-800	-650	150	0	0	0	150
Fornminnesområden, restaurering och informationsarbete	-600	-600	0	0	0	0	0
Ridstigar med belysning	-500	-150	350	0	0	0	350
Konst i offentlig miljö	-600	-600	0	0	0	0	0
Domarudden brygga	-300	-325	-25	0	0	0	-25
Domarudden friluftsgård, avlopp	-500	-500	0	0	0	0	0
Nyinvesteringar i idrottsanläggningar	-1 680	-1 680	0	0	0	0	0
Slussvaktarbostaden	-1 500	-1 700	-200	0	0	0	-200
Biskopstuna	-110	-110	0	0	0	0	0
Tingshuset Norrö	-110	-110	0	0	0	0	0
Miljöåtgärder	-1 000	-650	350	0	554	554	904
Smedbyån	-1 000	-650	350	0	554	554	904
Fiskvandringssväg	0	0	0	0	0	0	0
Digitala kartor	-2 700	-1 700	1 000	0	0	0	1 000
Övrigt	0	0	0	0	0	0	0
Totalt inom Teknisk nämnd	-125 800	-126 825	-1 025	25 800	35 500	9 700	8 684
KS-IT	-4 000	-4 000	0	0	0	0	0
KS-PU	-6 000	-6 000	0	0	0	0	0
Totalt Österåkers Kommun	-135 800	-136 825	-1 025	25 800	35 500	9 700	8 684

RISKKONTROLLRAPPORT

ÖSTERÅKER KOMMUN

oktober 2019

NYA BÖRSREKORD OCH FED SÄNKER RÄNTAN FÖR TREDJE GÅNGEN

Tillg. 186 Mkr +0,8%

Max aktier 55,0% +0,0%

- Oktober månad präglades av en fortsatt god riskaptit på de finansiella marknaderna. Mycket av det goda humöret går att härleda till det faktum att lejonparten av bolagen under månaden redovisat Q3-resultat som överträffat marknadens förväntningar. Förväntningar som varit lågt ställda med bakgrund av de indikationer på avmattning i den globala ekonomin som inkommit de senaste månaderna samt den fortsatta osäkerheten kring Brexit och handelskriget mellan USA och Kina. I USA sänkte Federal Reserve styrräntan för tredje gången i år till intervallet 1,50-1,75 % samtidigt som de meddelade att någon ytterligare sänkning inte är aktuell om inte ekonomins tillstånd kraftigt skulle förvärras. Riksbanken å andra sidan lämnade reporäntan oförändrad på -0,25 % under månaden och stod fast vid en höjning i december. Under månaden har både Stockholmsbörsen och den amerikanska börsen noterats på all-time-high. Sammantaget steg Stockholmsbörsen (SIX PRX) med 4,0% under månaden, vilket innebär en uppgång om 27,9% för helåret. Den europeiska aktiemarknaden (MSCI Europe) steg med 1,0% i lokal valuta och 1,3% i svenska kronor. Även den globala aktiemarknaden (MSCI World) gick upp under månaden med 2,6% i lokal valuta men endast 0,7% i svenska kronor. Tillväxtmarknader utvecklades med 4,2% i lokal valuta, vilket motsvarar 2,3% upp i svenska kronor. Volatiliteten på den svenska aktiemarknaden (OMX 1Y) minskade under månaden, från 15,2% till 14,7%. På den amerikanska börsen (SPX 1Y) sjönk volatiliteten från 17,0% till 16,2% och den europeiska börsens (SX5E 1Y) volatilitet minskade även den från 14,9% till 14,3%. Sett till valutamarknaden handlades en dollar vid månadsskiftet för 9,65 kronor, en euro för 10,76 kronor och ett brittiskt pund för 12,49 kronor. På räntemarknaden steg yelden med 5 punkter till -1,92% för den reala svenska statsobligationen 3104 (förfall 2028) och yelden på den kortare obligationen 3102 (förfall 2020) föll med 33 punkter till -2,10%. Yelden för den nominella svenska statsobligationen 1053 (förfall 2039) steg under månaden med 7 punkter till 0,24% och yelden för den kortare obligationen 1047 (förfall 2020) ökade med 19 punkter till -0,39%. Vid månadsskiftet var den 10-åriga svenska break-even inflationen 1,75%.

Konsolidering

2019-10-31

Portfölj i relation till bokförd skuld

Marknadsvärderade tillgångar	185,8
Bokförd skuld (2018-12-31)	941,0
Bokförd konsolidering	19,7%

- Under månaden har följande transaktioner skett:

TRANSAKTIONER UNDER MÅNADEN

Datum	Typ av transaktion	Instrument	Nominellt belopp/	
			Likvidbelopp	Antal andelar
2019-10-24	Sålt	Simplicity Likviditet	5 550 497	-49 731
2019-10-24	Sålt	Didner & Gerge Global	3 482 722	-11 781
2019-10-25	Köpt	SPP Global Plus A	-3 200 000	18 648
2019-10-28	Köpt	C WorldWide Global Equities Ethical	-4 500 000	18 617
2019-10-29	Köpt	SEB Hållbarhetsfond Sverige Index Utd.	-1 330 000	7

3 219

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	Grundläggande förutsättningar	1
2	Österåkers riskmål	1
2.1	Specificerat riskmål	1
3	Tillgångar	1
3.1	Utveckling jämfört med index	2
3.2	Avstämning mot tillgångslimiter	3
3.3	Avstämning mot kreditlimiter	3
3.4	Förväntad tillgångsutveckling	4
3.5	Ränteportföljen	5
3.6	Aktieportföljen	5
4	Dynamisk aktieallokering	6
5	Ordlista	7

1 GRUNDLÄGGANDE FÖRUTSÄTTNINGAR

Denna rapport är baserad på antagandet om marknadsneutrala förutsättningar. Det innebär att inga marknadsbedömningar favoriseras framför andra utan följer vad som är neutralt i en effektiv marknadsekonomisk värld.

Enkelt uttryckt kan en finansiell tillgångsavkastning över tiden beskrivas av två termer: förväntad avkastning och risk.

Antaganden om förväntad avkastning:

- Räntebärande instrument förväntas i genomsnitt avkasta enligt aktuell marknadshandlad räntekurva. På riktigt lång sikt förväntas en lång nominell obligation ge 0,5%-enheter mer i årlig avkastning jämfört med kortränta.
- Aktier förväntas i snitt avkasta 3,4% utöver kort nominell ränta, plus risktillägg.

Ovanstående antaganden om risk härleds från aktuellt marknadshandlade priser på optioner.

2 ÖSTERÅKERS RISKMÅL

2.1 SPECIFICERAT RISKMÅL

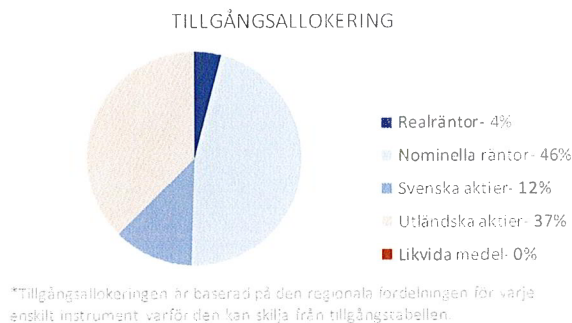
Österåker Kommuns mål med pensionsmedelsförvaltningen är att säkerställa framtida pensionsutbetalningar. Utöver detta är målet att den långsiktiga avkastningen på pensionsportföljen ska uppgå till 3 procentenheter per år i reala termer. Med real avkastning avses nominell avkastning justerat för utvecklingen av konsumentprisindex (KPI).

I syfte att minska förlusterna vid kraftiga börsfall ska andelen aktier i kapitalförvaltningen styras dynamiskt. Andelen aktier ska justeras så att portföljen som mest kan tappa 15 procent i värde i förhållande till sitt högsta värde de senaste 24 månaderna (beräknat som värdet den sista dagen varje månad).

Aktuell maximal aktieandel i beräknas utifrån riskbuffert, dvs marginalen i förhållande till golvet (skyddsnivån), samt risken i portföljens tillgångar, mätt som implicit volatilitet.

3 TILLGÅNGAR

I detta avsnitt betraktas endast tillgångssidan. Enligt vår riskklassificering av tillgångarna bestod allokeringen i slutet av oktober av 49,5% aktier, varav 12,1% var exponerat mot Sverige och 37,4% mot utländska aktier.

VÄRDEPAPPERSFÖRTECKNING 2019-10-31

Nedanstående tabell är en sammanställning av portfölj innehavet per 2019-10-31. Aktuellt marknadsvärde på tillgångarna är 186 mkr varav ca 0 mkr är likvida medel.

TILLGÅNGAR	Nominellt belopp				Löp- tid	Rating	Vikt	Duration	Anskaffnings- Bokfört värde		Orealiserade vinster/förluster	
	Antal andelar 2019-10-31	Marknadsvärde 2019-10-31	Månads- avkastning						2019-10-31	2019-10-31		
NOMINELLA RÄNTOR												
Danske Bank AIO Global 2020-06-10	6 000 000	6 286 800	1,1%	2020-06-10	A2 A	3%	0,6		6 022 891		263 909	
Nordea Institutionell Företagsobligationsfond Utd	171 498	18 939 326	-0,2%			10%	5,2		18 410 326		529 001	
Simplicity Företagsobligationer A	124 733	15 959 590	0,2%			9%	0,8		15 000 923		958 667	
Simplicity Likviditet	195 287	21 797 982	0,1%			12%	0,3		21 660 052		137 930	
SPP Obligationsfond	40 371	6 167 954	-0,7%			3%	4,5		6 000 000		167 954	
Öhman FRN Hållbar A	155 979	17 246 543	0,1%			9%	0,1		17 000 000		246 543	
Totalt nominella räntor		86 398 196	0,1%			46%	1,7					
REALRÄNTOR												
Stora Bältförbindelsen 4,0% 2020-12-01	5 000 000	7 474 213	-0,1%	2020-12-01	Aaa NR	4%	1,0		6 936 416		285 284	
Totalt realräntor		7 474 213	-0,1%			4%	1,0					
Totalt räntor		93 872 409	0,1%			51%	1,7					
SVENSKA AKTIER												
SEB Hållbarhetsfond Sverige Index Utd.	74	13 283 134	3,7%			7%			10 810 202		2 472 932	
Spiltan Aktiefond Stabil	9 993	7 863 558	2,3%			4%			6 813 955		1 049 603	
Öhman Sweden Micro Cap	1 193	1 366 071	3,9%			1%			1 360 000		6 071	
Totalt direktägda aktier och fonder		22 512 762	3,1%			12%						
Totalt svenska aktier inkl. strukturerade produkter		22 512 762	3,1%			12%						
UTLÄNDSKA AKTIER												
C WorldWide Global Equities Ethical	18 617	4 556 408	1,3%			2%			4 500 000		56 408	
SPP Emerging Markets Plus A	40 645	6 431 550	2,2%			3%			5 902 741		528 809	
SPP Europa Plus A	43 007	5 098 823	2,2%			3%			4 300 670		798 153	
SPP Global Plus A	200 413	34 578 678	1,4%			19%			29 313 281		5 265 398	
Öhman Etisk Index USA	45 566	12 731 735	0,3%			7%			9 932 585		2 799 150	
Öhman Global Hållbar A	22 409	6 058 067	0,6%			3%			5 630 000		428 067	
Totalt direktägda aktier och fonder		69 455 261	1,2%			37%						
Totalt utländska aktier inkl. strukturerade produkter		69 455 261	1,2%			37%						
Totalt aktier		91 968 023	1,7%			49%						
LIKVIDA MEDEL												
Likvida medel		6 981				0%			6 981			
Totalt likvida medel		6 981				0%						
TOTALT		185 847 413	0,8%			100%	1,7		169 601 022		15 993 877	

Instrumenten är indelade efter huvudsaklig exponering. Avkastningen per instrument är beräknat utifrån att instrumentet innehavs oavbrutet från den första dagen i månaden till den sista, inklusive eventuella utdelningar och kuponger. Avkastningen per delportfölj och totalportföljen är justerad för eventuella transaktioner som har gjorts under perioden, vilket gör att den kan skilja sig från genomsnittet av avkastningen på de enskilda instrumenten. Totaldurationen beräknas exklusive strukturerade produkter.

3.1 UTVECKLING JÄMFÖRT MED INDEX

Nedan utvärderas förvaltningsresultatet gentemot för portföljen relevanta index.

TILLGÅNGSUTVECKLING JÄMFÖRT MED INDEX

Tillgångsslag	Index	Tillgångs- avkastning senaste månaden	Index- avkastning senaste månaden	Differens
Nominella räntebärande värdepapper	OMRX Bond	0,1%	-0,7%	0,8%
Svenska reala räntebärande värdepapper	OMRX Real	-0,1%	-0,7%	0,5%
Svenska aktier	SIX PRX	3,1%	4,0%	-0,9%
Utländska aktier	MSCI AC World Net TR (SEK)	1,2%	0,8%	0,4%
Totalportföljen	Sammansatt jämförelseindex	0,8%	0,3%	0,5%
Tillgångsslag	Index	Tillgångs- avkastning sedan 2018-12-31	Index- avkastning sedan 2018-12-31	Differens
Nominella räntebärande värdepapper	OMRX Bond	3,0%	1,8%	1,2%
Svenska reala räntebärande värdepapper	OMRX Real	-0,2%	2,2%	-2,4%
Svenska aktier	SIX PRX	26,5%	27,9%	-1,4%
Utländska aktier	MSCI AC World Net TR (SEK)	29,5%	29,8%	-0,3%
Totalportföljen	Sammansatt jämförelseindex	11,8%	11,0%	0,8%

Källa för index: Bloomberg

3.2 AVSTÄMNING MOT TILLGÅNGSLIMITER

En jämförelse mellan portföljens nuvarande allokering och limiterna specificerade i placeringspolicyn visar att pensionsportföljen ligger inom de limiter som definieras för respektive tillgångsslag.

AVSTÄMNING MOT POLICY

Tillgångsslag	Portfölj (Mnkr)	Andel av portfölj	Limiter	
	2019-10-31	2019-10-31	Min	Max
Likvida medel	0	0%	0%	15%
Nominella räntepapper	86	46%	0%	100%
Realränteobligationer	7	4%	0%	100%
Aktier	92	49%	0%	65%
varav svenska aktier	22	24%	0%	40%
varav utländska aktier	70	76%	60%	100%
Alternativa tillgångar	0	0%	0%	10%

3.3 AVSTÄMNING MOT KREDITLIMITER

En jämförelse mellan portföljens nuvarande allokering och limiterna specificerade i placeringspolicyn visar att pensionsportföljen ligger inom de limiter som definieras för respektive tillgångsslag.

KREDITLIMITER ENLIGT POLICY

Ratingkategori		Durationskategori				Max andel per emittent	
		K. 0-1 år	L. 1-3 år	M. 3-7 år	N. >7 år	Σ Motpart	0-1 år
		Σ K till N	Σ L till N	Σ M till N	N		
A. Stater, kommuner el. motsv. med AAA / Aaa	Σ A till E	100%	100%	100%	100%	100%	100%
B. Värdepapper med rating om lägst AAA / Aaa	Σ B till E	100%	85%	70%	60%	15%	15%
C. Värdepapper med rating om lägst AA- / Aa3	Σ C till E	80%	60%	40%	25%	10%	10%
D. Värdepapper med rating om lägst A- / A3	Σ D till E	50%	30%	20%	10%	5%	5%
E. Värdepapper med rating om lägst BBB- / Baa3	E	20%	10%	5%	0%	5%	5%

KREDITEXPONERING SOM POLICY

Ratingkategori		Durationskategori			
		K. 0-1 år	L. 1-3 år	M. 3-7 år	N. >7 år
		Σ K till N	Σ L till N	Σ M till N	N
A. Stater, kommuner el. motsv. med AAA / Aaa	Σ A till E	7%	4%	0%	0%
B. Värdepapper med rating om lägst AAA / Aaa	Σ B till E	3%	0%	0%	0%
C. Värdepapper med rating om lägst AA- / Aa3	Σ C till E	3%	0%	0%	0%
D. Värdepapper med rating om lägst A- / A3	Σ D till E	3%	0%	0%	0%
E. Värdepapper med rating om lägst BBB- / Baa3	E	0%	0%	0%	0%

KREDITEXPONERING PER KATEGORI

Ratingkategori	Durationskategori			
	K. 0-1 år	L. 1-3 år	M. 3-7 år	N. >7 år
A. Stater, kommuner el. motsv. med AAA / Aaa	0%	4%	0%	0%
B. Värdepapper med rating om lägst AAA / Aaa	0%	0%	0%	0%
C. Värdepapper med rating om lägst AA- / Aa3	0%	0%	0%	0%
D. Värdepapper med rating om lägst A- / A3	3%	0%	0%	0%
E. Värdepapper med rating om lägst BBB- / Baa3	0%	0%	0%	0%

KREDITEXPONERING PER MOTPART

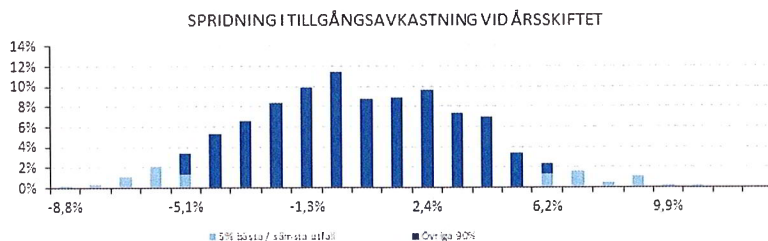
Motpart	Σ Motpart	0-1 år	Rating-kategori
Stora Bältförbindelsen	4%	4%	A
Danske Bank	3%	0%	D

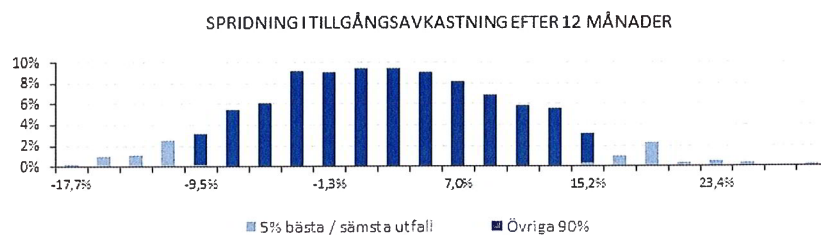
3.4 FÖRVÄNTAD TILLGÅNGSUTVECKLING

Spridningen i de marknadsvärderade tillgångarna är betydande de närmaste 12 månaderna. Gränsen för de 5% bästa utfallen är +16,1% medan de 5% sämsta underskrider -10,5%. Avkastningen är nominellt beräknad. De marknadsvärderade tillgångarnas avkastning förväntas bli 2,7% det kommande året.

Förväntad utveckling av tillgångsportföljen	Tillgångs-värde (mkr)	Förväntad avkastning
Aktuella marknadsvärderade tillgångar	185,8	
Simulering - 1 år		
Medelvärde	190,9	2,7%
5% högsta	215,8	16,1%
5% lägsta	166,4	-10,5%
0,5% lägsta	157,1	-15,5%
Simulering - årsskiftet		
Medelvärde	186,6	0,4%
5% högsta	197,2	6,1%
5% lägsta	176,5	-5,0%
0,5% lägsta	172,4	-7,2%

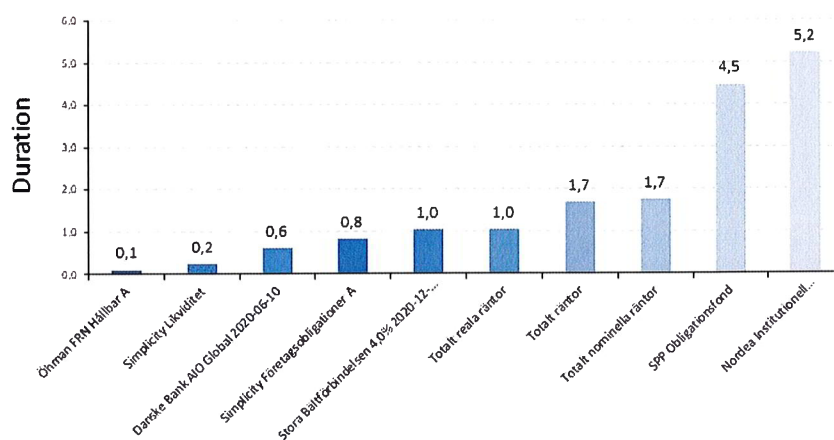
Simuleringen betraktar samtliga tillgångar som marknadsvärderade samt justerar tillgångsvärdena för förväntade in- och utflöden.

3.5 RÄNTEPORTFÖLJEN

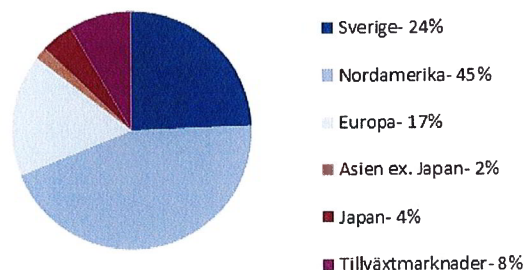
Durationen på den totala portföljen var 1,7 år.

3.6 AKTIEPORTFÖLJEN

Till aktieportföljen räknas svenska och utländska direktägda aktier, värdepappersfonder samt strukturerade produkter med huvudsaklig exponering mot svenska och eller utländska aktiemarknader. Diagrammet nedan visar aktieportföljens regionala fördelning.

REGIONAL FÖRDELNING AKTIEPORTFÖLJ

4 DYNAMISK AKTIEALLOKERING

I syfte att minska förlusterna vid kraftiga börsfall ska andelen aktier i portföljen styras dynamiskt. Målet är att andelen aktier ska justeras så att aktieportföljen som mest kan tappa 15% i värde i förhållande till sitt högsta värde de senaste 24 månaderna (beräknat som värde den sista dagen varje månad).

När vi marknadsvärderar tillgångarna i aktieportföljen och relaterar dem till riskbufferten så visar analysen en liten riskmarginal. Marginalen ned till säkerhetsgolvet är 15,0%, vilket betyder att tillgångarna kan minska 15,0% i värde innan de når säkerhetsgolvet.

Sannolikheten att gå under skyddsnivån någon gång på ett års sikt (givet att aktuell allokering bibehålls) är låg. Analysen ger att den högsta tillåtna 55,0%. Oavsett vad risksimuleringen visar är förvaltningen av kapitalet alltid underkastad rådande placeringspolicy.

Aktuell aktieexponering uppgår till 49,5% och understiger därmed maximal andel enligt riskmodellen med 5,5%

Risköversikt - Dynamisk aktieallokering		
	2019-10-31	2019-09-30
Portföljens marknadsvärde (Mkr)	185,8	184,3
Skyddsnivå (Mkr)	158,0	156,7
Riskbuffert (Mkr)	27,9	27,6
Aktuell marginal (%)	15,0%	15,0%
Maximal aktieandel	55%	55%
Aktuell aktieexponering (%)	49%	46%

5 ORDLISTA

Duration = genomsnittliga löptiden för ett antal kassaflöden (värdeviktad). I våra beräkningar använder vi beräkningsmodellen "modifierad duration".

Förväntad avkastning = den långsiktiga värdetillväxten i ett finansiellt instrument

Förväntad volatilitet / risk = ett annat ord för implicit volatilitet (se nedan)

Riskmarginal = anger hur mycket mindre säkerhetsgolvet är än jämförelsemåttet (vanligtvis den marknadsvärderade eller bokförda konsolideringen)

Golvrisk = Sannolikheten (risken) att gå igenom säkerhetsgolvet med aktuell allokering över en viss tidshorisont

Historiskt observerad volatilitet = Ett statistiskt mått på storleken på upplevda kurssvängningar. Beräknas på historiska data – är bakåtblickande och därför trögriktig.

Implicit volatilitet = visar marknadens aktuella förväntningar på framtida kurssvängningar. Beräknas ur marknadshandlade optioner via Black – Scholes formel. Utrycks vanligtvis som procent på årsbasis.

Korrelation = ett statistiskt mått på olika marknaders samvariation. En korrelationskoefficient på +1 innebär att två marknader rör sig i perfekt samklang med varandra. Om däremot en marknad stiger samtidigt som en annan faller, det vill säga de är i perfekt motfas till varandra, så är korrelationskoefficienten -1. Alla variationer mellan dessa ytterligheter ger en korrelationskoefficient mellan -1 och +1.

Maximalt tillåten andel aktier = andelen aktier som maximalt får innehas så att säkerhetsgolvet inte äventyras. Beräknas utifrån simuleringsmodellen.

Målkassaflöden = den del av pensionsskulden som täcks av fonderingen och som löpande bevakas av riskkontrollen

Säkerhetsgolv = den säkerhetsnivå som riskkontrollen inte får understiga. Säkerhetsgolvet är vanligtvis definierat som en andel av det marknadsvärderade nuvärdet av målkassaflödena.

Volatilitet = ett statistiskt mått på storleken på kurssvängningar över tiden. Beräknas vanligtvis som en standardavvikelse enligt Normal-fördelningen. Utrycks vanligtvis som procent på årsbasis.

Som grund till rapporten har källor använts som i god tro bedömts vara tillförlitliga. Söderberg & Partners kan inte garantera riktigheten i denna information eller ta på sig något ansvar för fullständighet. Söderberg & Partners ansvarar inte för direkta eller indirekta skador eller förluster, inklusive men inte begränsat till, förlorad och utebliven vinst, som kan uppkomma till följd av användandet av denna rapport eller dess innehåll.

RISKKONTROLLRAPPORT

ÖSTERÅKER KOMMUN

oktober 2019

NYA BÖRSREKORD OCH FED SÄNKER RÄNTAN FÖR TREDJE GÅNGEN

Tillg. 445 Mkr +0,4%

Max aktier 36,0% +0,0%

- Oktober månad präglades av en fortsatt god riskaptit på de finansiella marknaderna. Mycket av det goda humöret går att härleda till det faktum att lejonparten av bolagen under månaden redovisat Q3-resultat som överträffat marknadens förväntningar. Förväntningar som varit lågt ställda med bakgrund av de indikationer på avmattning i den globala ekonomin som inkommit de senaste månaderna samt den fortsatta osäkerheten kring Brexit och handelskriget mellan USA och Kina. I USA sänkte Federal Reserve styrräntan för tredje gången i år till intervallet 1,50-1,75 % samtidigt som de meddelade att någon ytterligare sänkning inte är aktuell om inte ekonomins tillstånd kraftigt skulle förvärras. Riksbanken å andra sidan lämnade reporäntan oförändrad på -0,25 % under månaden och stod fast vid en höjning i december. Under månaden har både Stockholmsbörsen och den amerikanska börsen noterats på all-time-high. Sammantaget steg Stockholmsbörsen (SIX PRX) med 4,0% under månaden, vilket innebär en uppgång om 27,9% för helåret. Den europeiska aktiemarknaden (MSCI Europe) steg med 1,0% i lokal valuta och 1,3% i svenska kronor. Även den globala aktiemarknaden (MSCI World) gick upp under månaden med 2,6% i lokal valuta men endast 0,7% i svenska kronor. Tillväxtmarknader utvecklades med 4,2% i lokal valuta, vilket motsvarar 2,3% upp i svenska kronor. Volatiliteten på den svenska aktiemarknaden (OMX 1Y) minskade under månaden, från 15,2% till 14,7%. På den amerikanska börsen (SPX 1Y) sjönk volatiliteten från 17,0% till 16,2% och den europeiska börsens (SX5E 1Y) volatilitet minskade även den från 14,9% till 14,3%. Sett till valutamarknaden handlades en dollar vid månadsskiftet för 9,65 kronor, en euro för 10,76 kronor och ett brittiskt pund för 12,49 kronor. På räntemarknaden steg yielden med 5 punkter till -1,92% för den reala svenska statsobligationen 3104 (förfall 2028) och yielden på den kortare obligationen 3102 (förfall 2020) föll med 33 punkter till -2,10%. Yielden för den nominella svenska statsobligationen 1053 (förfall 2039) steg under månaden med 7 punkter till 0,24% och yielden för den kortare obligationen 1047 (förfall 2020) ökade med 19 punkter till -0,39%. Vid månadsskiftet var den 10-åriga svenska break-even inflationen 1,75%.
- Under månaden har inga transaktioner skett.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	Grundläggande förutsättningar.....	1
2	Österåkers riskmål.....	1
2.1	Specificerat riskmål	1
3	Tillgångar	1
3.1	Utveckling jämfört med index	2
3.2	Avstämning mot tillgångslimiter	3
3.3	Avstämning mot kreditlimiter	3
3.4	Förväntad tillgångsutveckling.....	4
3.5	Ränteportföljen	5
3.6	Aktieportföljen	5
4	Dynamisk aktieallokering	6
5	Ordlista	7

1 GRUNDLÄGGANDE FÖRUTSÄTTNINGAR

Denna rapport är baserad på antagandet om marknadsneutrala förutsättningar. Det innebär att inga marknadsbedömningar favoriseras framför andra utan följer vad som är neutralt i en effektiv marknadsekonomisk värld.

Enkelt uttryckt kan en finansiell tillgångsavkastning över tiden beskrivas av två termer: förväntad avkastning och risk.

Antaganden om förväntad avkastning:

- Räntebärande instrument förväntas i genomsnitt avkasta enligt aktuell marknadshandlad räntekurva. På riktigt lång sikt förväntas en lång nominell obligation ge 0,5%-enheter mer i årlig avkastning jämfört med kortränta.
- Aktier förväntas i snitt avkasta 3,4% utöver kort nominell ränta, plus risktillägg.

Ovanstående antaganden om risk härleds från aktuellt marknadshandlade priser på optioner.

2 Österåkers riskmål

2.1 SPECIFICERAT RISKMÅL

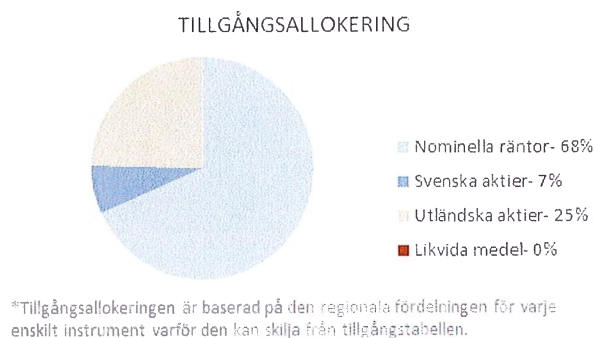
Österåker kommuns syfte med överlikviditetsförvaltningen är att på ett effektivt sett hantera det överskott som kommunen har i form av likviditet. Målet med förvaltningen är att överlikviditetsportföljens långsiktiga avkastning ska uppgå till 2 procentenheter per år i reala termer. Med real avkastning avses nominell avkastning justerat för utvecklingen av konsumentprisindex (KPI).

I syfte att minska förlusterna vid kraftiga börsfall ska andelen aktier i kapitalförvaltningen styras dynamiskt. Andelen aktier ska justeras så att portföljen som mest kan tappa 10 procent i värde i förhållande till sitt högsta värde de senaste 24 månaderna (beräknat som värdet den sista dagen varje månad).

Aktuell maximal aktieandel i beräknas utifrån riskbuffert, dvs marginalen i förhållande till golvet (skyddsnivån), samt risken i portföljens tillgångar, mätt som implicit volatilitet.

3 TILLGÅNGAR

I detta avsnitt betraktas endast tillgångssidan. Enligt vår riskklassificering av tillgångarna bestod allokeringen i slutet av oktober av 31,6% aktier, varav 7,0% var exponerat mot Sverige och 24,6% mot utländska aktier.

VÄRDEPAPPERSFÖRTECKNING 2019-10-31

Nedanstående tabell är en sammanställning av portfölj innehavet per 2019-10-31. Aktuellt marknadsvärde på tillgångarna är 445 mkr varav ca 0 mkr är likvida medel.

TILLGÅNGAR	Nominellt belopp Antal andelar 2019-10-31	Marknadsvärde 2019-10-31	Månads- avkastning	Löptid	Rating	Vikt	Duration	Anskaffnings- Bokfört värde 2019-10-31	Realiserade vinster/förluster 2019-10-31
NOMINELLA RÄNTOR									
Danske Bank AIO Global 2020-06-10	19 000 000	19 908 200	1,1%	2020-06-10	A2 A	4%	0,6	19 070 505	837 695
Nordea Institutionell Företagsobligationsfond Utd	234 176	25 861 208	-0,2%			6%	5,2	26 221 289	-360 081
Simplicity Likviditet	1 049 859	117 185 233	0,1%			26%	0,3	116 179 599	1 005 634
SPP Obligationsfond	292 453	44 681 810	-0,7%			10%	4,5	43 600 000	1 081 810
Öhman FRN Hållbar A	458 968	50 748 118	0,1%			11%	0,1	50 000 000	748 118
Öhman Företagsobligationsfond Hållbar A	191 917	22 966 765	-0,4%			5%	2,7	22 700 000	266 765
Öhman Grön Obligationsfond A	226 502	23 121 293	-0,4%			5%	2,7	22 700 000	421 293
Totalt nominella räntor		304 472 628	-0,1%			68%	1,7		
Totalt räntor		304 472 628	-0,1%			68%	1,7		
SVENSKA AKTIER									
SEB Hållbarhetsfond Sverige Index Utd.	100	17 912 450	3,7%			4%		16 350 000	1 562 450
Spillan Aktiefond Stabil	13 307	10 471 068	2,3%			2%		9 150 000	1 321 068
Öhman Sweden Micro Cap	2 580	2 955 617	3,9%			1%		3 000 000	-44 383
Totalt direktägda aktier och fonder		31 339 135	3,3%			7%			
Totalt svenska aktier inkl. strukturerade produkter		31 339 135	3,3%			7%			
UTLÄNDSKA AKTIER									
SPP Emerging Markets Plus A	72 521	11 475 642	2,2%			3%		10 625 000	850 642
SPP Global Plus A	322 123	55 578 215	1,4%			12%		48 875 000	6 703 215
Öhman Etisk Index USA	86 694	24 223 286	0,3%			5%		19 318 116	4 905 170
Öhman Global Hållbar A	65 967	17 833 503	0,6%			4%		16 280 000	1 553 503
Totalt direktägda aktier och fonder		109 110 645	1,1%			25%			
Totalt utländska aktier inkl. strukturerade produkter		109 110 645	1,1%			25%			
Totalt aktier		140 449 780	1,6%			32%			
LIKVIDA MEDEL									
Likvida medel		12 670				0%		12 670	
Totalt likvida medel		12 670				0%			
TOTALT		444 935 079	0,4%			100%	1,7	424 082 179	20 852 900

Instrumenten är indelade efter huvudsaklig exponering. Avkastningen per instrument är beräknat utifrån att instrumentet innehåvs oavbrutet från den första dagen i månaden till den sista, inklusive eventuella utdelningar och kuponger. Avkastningen per delportfölj och totalportföljen är justerad för eventuella transaktioner som har gjorts under perioden, vilket gör att den kan skilja sig från genomsnittet av avkastningen på de enskilda instrumenten. Totaldurationen beräknas exklusive strukturerade produkter.

3.1 UTVECKLING JÄMFÖRT MED INDEX

Nedan utvärderas förvaltningsresultatet gentemot för portföljen relevanta index.

TILLGÅNGSUTVECKLING JÄMFÖRT MED INDEX

Tillgångsslag	Index	Tillgångsavkastning senaste månaden	Indexavkastning senaste månaden	Differens
Nominella räntebärande värdepapper	OMRX Bond	-0,1%	-0,7%	0,7%
Svenska aktier	SIX PRX	3,3%	4,0%	-0,7%
Utländska aktier	MSCI AC World Net TR (SEK)	1,1%	0,8%	0,2%
Totalportföljen	Sammansatt jämförelseindex	0,4%	0,0%	0,5%
Tillgångsslag	Index	Tillgångsavkastning sedan 2018-12-31	Indexavkastning sedan 2018-12-31	Differens
Nominella räntebärande värdepapper	OMRX Bond	2,6%	1,8%	0,8%
Svenska aktier	SIX PRX	23,1%	27,9%	-4,8%
Utländska aktier	MSCI AC World Net TR (SEK)	30,7%	29,8%	0,9%
Totalportföljen	Sammansatt jämförelseindex	8,2%	7,4%	0,8%

Källa för index: Bloomberg

3.2 AVSTÄMNING MOT TILLGÅNGSLIMITER

En jämförelse mellan portföljens nuvarande allokering och limiterna specificerade i placeringspolicyn visar att överlikvidsportfolio ligger inom de limiter som definieras för respektive tillgångsslag.

AVSTÄMNING MOT POLICY

Tillgångsslag	Portfölj (Mnkr)		Andel av portfölj		Limiter	
	2019-10-31		2019-10-31		Min	Max
Likvida medel	0		0%		0%	15%
Nominella räntepapper	304		68%		0%	100%
Realränteobligationer	0		0%		0%	50%
Aktiefonder samt strukturerade aktieinstr	140		32%		0%	55%
varav svenska aktier	31		22%		0%	40%
varav utländska aktier	109		78%		60%	100%

3.3 AVSTÄMNING MOT KREDITLIMITER

En jämförelse mellan portföljens nuvarande allokering och limiterna specificerade i placeringspolicyn visar att överlikvidsportfolio ligger inom de limiter som definieras för respektive tillgångsslag.

KREDITLIMITER ENLIGT POLICY

		Durationskategori			Max andel pe
		K. 0-1 år	L. 1-3 år	M. >3 år	emittent Σ Motpart
Ratingkategori		Σ K till M	Σ L till M	M	
A. Stater, kommuner el. motsv. med AAA / Aaa	Σ A till E	100%	100%	100%	100%
B. Värdepapper med rating om lägst AAA / Aaa	Σ B till E	100%	100%	80%	30%
C. Värdepapper med rating om lägst AA- / Aa3	Σ C till E	90%	80%	70%	25%
D. Värdepapper med rating om lägst A- / A3	Σ D till E	60%	50%	40%	20%
E. Värdepapper med rating om lägst BBB- / Baa3	E	25%	15%	10%	10%

KREDITEXPONERING SOM POLICY

		Durationskategori		
		K. 0-1 år	L. 1-3 år	M. >3 år
Ratingkategori		Σ K till M	Σ L till M	M
A. Stater, kommuner el. motsv. med AAA / Aaa	Σ A till E	4%	0%	0%
B. Värdepapper med rating om lägst AAA / Aaa	Σ B till E	4%	0%	0%
C. Värdepapper med rating om lägst AA- / Aa3	Σ C till E	4%	0%	0%
D. Värdepapper med rating om lägst A- / A3	Σ D till E	4%	0%	0%
E. Värdepapper med rating om lägst BBB- / Baa3	E	0%	0%	0%

KREDITEXPONERING PER KATEGORI

<u>Ratingkategori</u>	<u>Durationskategori</u>		
	K. 0-1 år	L. 1-3 år	M. >3 år
A. Stater, kommuner el. motsv. med AAA / Aaa	0%	0%	0%
B. Värdepapper med rating om lägst AAA / Aaa	0%	0%	0%
C. Värdepapper med rating om lägst AA- / Aa3	0%	0%	0%
D. Värdepapper med rating om lägst A- / A3	4%	0%	0%
E. Värdepapper med rating om lägst BBB- / Baa3	0%	0%	0%

KREDITEXPONERING PER MOTPART

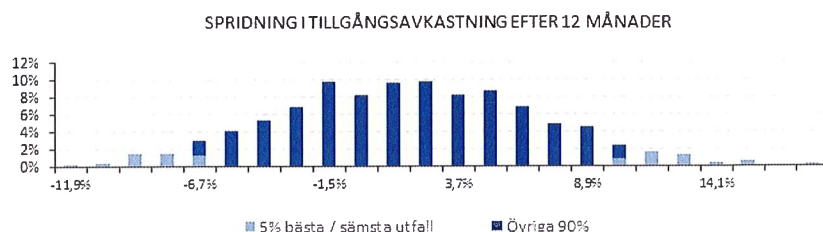
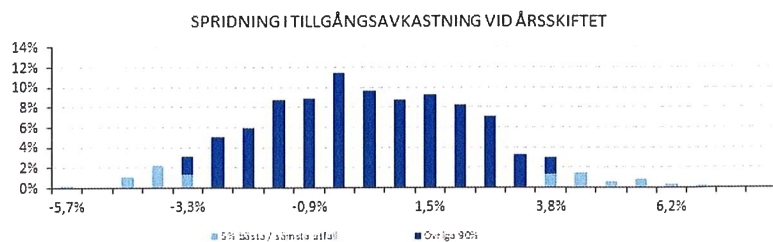
<u>Motpart</u>	<u>Σ Motpart</u>	<u>Rating- kategori</u>
Danske Bank	4%	D

3.4 FÖRVÄNTAD TILLGÅNGSUTVECKLING

Spridningen i de marknadsvärderade tillgångarna är betydande de närmaste 12 månaderna. Gränsen för de 5% bästa utfallen är +10,1% medan de 5% sämsta underskrider -6,8%. Avkastningen är nominellt beräknad. De marknadsvärderade tillgångarnas avkastning förväntas bli 1,8% det kommande året.

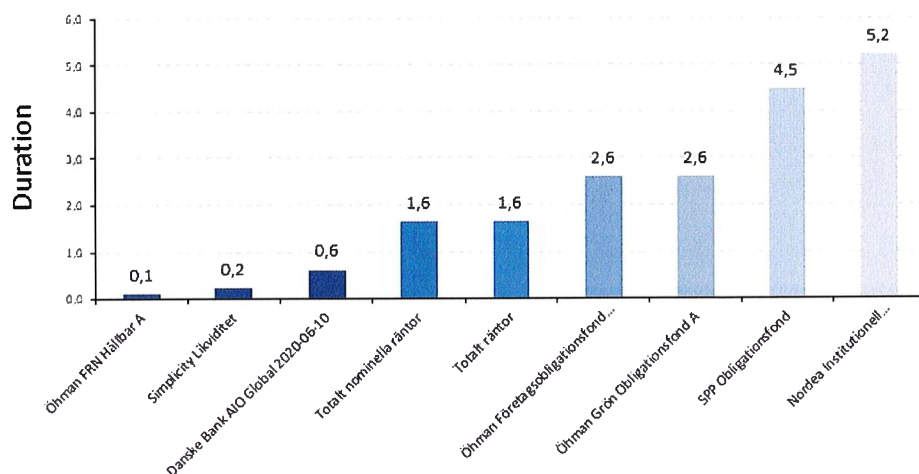
<u>Förväntad utveckling av tillgångsportföljen</u>	<u>Tillgångs- värde (mkr)</u>	<u>Förväntad avkastning</u>
Aktuella marknadsvärderade tillgångar	444,9	
Simulering - 1 år		
Medelvärde	452,9	1,8%
5% högsta	489,9	10,1%
5% lägsta	414,8	-6,8%
0,5% lägsta	399,1	-10,3%
Simulering - årsskiftet		
Medelvärde	446,0	0,2%
5% högsta	462,4	3,9%
5% lägsta	430,4	-3,3%
0,5% lägsta	423,8	-4,8%

Simuleringen betraktar samtliga tillgångar som marknadsvärderade samt justerar tillgångsvärdena för förväntade in- och utflöden.

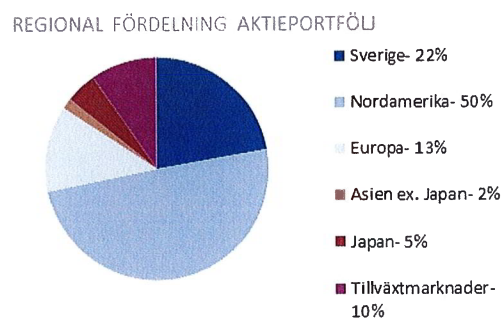
3.5 RÄNTEPORTFÖLJEN

Durationen på den totala portföljen var 1,6 år.

3.6 AKTIEPORTFÖLJEN

Till aktieportföljen räknas svenska och utländska direktägda aktier, värdepappersfonder samt strukturerade produkter med huvudsaklig exponering mot svenska och eller utländska aktiemarknader. Diagrammet nedan visar aktieportföljens regionala fördelning.

4 DYNAMISK AKTIEALLOKERING

I syfte att minska förlusterna vid kraftiga börsfall ska andelen aktier i portföljen styras dynamiskt. Målet är att andelen aktier ska justeras så att aktieportföljen som mest kan tappa 10% i värde i förhållande till sitt högsta värde de senaste 24 månaderna (beräknat som värde den sista dagen varje månad).

När vi marknadsvärderar tillgångarna i aktieportföljen och relaterar dem till riskbufferten så visar analysen en liten riskmarginal. Marginalen ned till säkerhetsgolvet är 10,0%, vilket betyder att tillgångarna kan minska 10,0% i värde innan de når säkerhetsgolvet.

Sannolikheten att gå under skyddsnivån någon gång på ett års sikt (givet att aktuell allokering bibehålls) är låg. Analysen ger att den högsta tillåtna andelen aktier är 36,0%. Oavsett vad risksimuleringen visar är förvaltningen av kapitalet alltid underkastad rådande placeringspolicy.

Aktuell aktieexponering uppgår till 31,6% och understiger därmed maximal andel enligt riskmodellen med 4,4%

Risköversikt - Dynamisk aktieallokering

	2019-10-31	2019-09-30
Portföljens marknadsvärde (Mkr)	444,9	443,0
Skyddsnivå (Mkr)	400,4	398,7
Riskbuffert (Mkr)	44,5	44,3
Aktuell marginal (%)	10,0%	10,0%
Maximal aktieandel	36%	36%
Aktuell aktieexponering (%)	32%	31%

5 ORDLISTA

Duration = genomsnittliga löptiden för ett antal kassaflöden (värdeviktad). I våra beräkningar använder vi beräkningsmodellen "modifierad duration".

Förväntad avkastning = den långsiktiga värdetillväxten i ett finansiellt instrument

Förväntad volatilitet / risk = ett annat ord för implicit volatilitet (se nedan)

Riskmarginal = anger hur mycket mindre säkerhetsgolvet är än jämförelsemåttet (vanligtvis den marknadsvärderade eller bokförda konsolideringen)

Golvrisk = Sannolikheten (risken) att gå igenom säkerhetsgolvet med aktuell allokering över en viss tidshorisont

Historiskt observerad volatilitet = Ett statistiskt mått på storleken på upplevda kurssvängningar. Beräknas på historiska data – är bakåtblickande och därför trögrörlig.

Implicit volatilitet = visar marknadens aktuella förväntningar på framtida kurssvängningar. Beräknas ur marknadshandlade optioner via Black – Scholes formel. Utrycks vanligtvis som procent på årsbasis.

Korrelation = ett statistiskt mått på olika marknaders samvariation. En korrelationskoefficient på +1 innebär att två marknader rör sig i perfekt samklang med varandra. Om däremot en marknad stiger samtidigt som en annan faller, det vill säga de är i perfekt motfas till varandra, så är korrelationskoefficienten -1. Alla variationer mellan dessa ytterligheter ger en korrelationskoefficient mellan -1 och +1.

Maximalt tillåten andel aktier = andelen aktier som maximalt får innehas så att säkerhetsgolvet inte äventyras. Beräknas utifrån simuleringsmodellen.

Målkassaflöden = den del av pensionsskulden som täcks av fonderingen och som löpande bevakas av riskkontrollen

Säkerhetsgolv = den säkerhetsnivå som riskkontrollen inte får understiga. Säkerhetsgolvet är vanligtvis definierat som en andel av det marknadsvärderade nuvärdet av målkassaflödena.

Volatilitet = ett statistiskt mått på storleken på kurssvängningar över tiden. Beräknas vanligtvis som en standardavvikelse enligt Normal-fördelningen. Utrycks vanligtvis som procent på årsbasis.

Som grund till rapporten har källor använts som i god tro bedömts vara tillförlitliga. Söderberg & Partners kan inte garantera riktigheten i denna information eller ta på sig något ansvar för fullständighet. Söderberg & Partners ansvarar inte för direkta eller indirekta skador eller förluster, inklusive men inte begränsat till, förlorad och utebliven vinst, som kan uppkomma till följd av användandet av denna rapport eller dess innehåll.